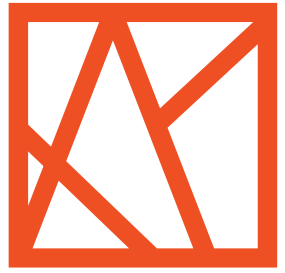

FOLK OG RØVERE

HISTORIER OG FORTÆLLINGER

LÆS OM REBILDS KENDTE KARAKTERER

RØVERNE FRA ROLD OG BETTEFANDEN

RØVERNE FRA ROLD

Mange år efter at de historiske røvere er døde og borte, genopstår røverne fra Rold igen og igen, når nutidens turister får sig et lille gys ved fingerede røveroverfald.

Rold Skov var gennem århundreder forbundet med uhygge og voldelige røveroverfald. Helt tilbage fra middelalderen var der røverbander, der huserede. Især i begyndelsen af 1800-tallet var det en stor plage.

De historiske røvere var langt mere brutale end de senere romantiske versioner. I 1837 lykkedes det at optrævle to røverbander, der i mange år havde begået røverier i store dele af Himmerland. De efterfølgende retssager tog syv år og sluttede først i 1844. 250 personer blev dømt, de syv værste fik en tillægsstraf med kagstrygning - offentlig pisk med hasselkæppe, der havde ligget i saltlage natten over. De mest berygtede af røverne er Bettefanden, Lorenz Meier og Petronillen.

BETTEFANDEN (1801-1870)

hed egentlig Johannes Jensen. Han var en lille, skrutrygget mand på kun 145 cm. Den særlige kropsbygning gjorde, at han var let genkendelig, og det var ikke ligefrem ønskværdigt for en røver, der jo helst skulle undgå at blive fanget.

Navnet Bettefanden fik han efter et røveri, som gik ud over en gammel kone. Johannes Jensen havde svøbt en kohud omkring sig, som hornene endnu sad på. I den mundering brød han en mørk af ten ind hos den stakkels kone. Hun blev skræmt fra vid og sans af den hornede skikkelse, som hun tog for Fanden selv. Af samme årsag lod hun Bettefanden gennemføre røveriet uden at sætte sig til modværge, og hun slap derfor uskadt.

Ikke alle Bettefandens ofre var lige så hellige. Da røvernetværket blev optrevlet, blev Bettefanden dømt for 47 forbrydelser. Han blev benådet i 1864.

Røverne lå gemt i skoven og overfaldte sagesløse rejsende.

LORENTZ MEYER OG PETRONILLEN

LORENTZ MEYER (1800-1878)

var uddannet skomager, og han førte et udsvævende natteliv, der kostede mange penge. Pengene fik han fra røverier og indbrud, og han var ligeglad med, hvem ofrene var. Det første begik han endda hos sin egen mester. Det siges om Lorentz Meyer, at han var yderst svær at holde indespærret. Sagnet fortæller, at han altid gik rundt med et stykke metal i munden, som han brugte til at save låsen op med, hver gang han blev spærret inde. Han blev idømt livsvarigt tugthusslaveri på Christianshavn i København for 82 forbrydelser.

Da Lorentz Meyer blev kagstrøget, gav han som den eneste ikke en eneste lyd fra sig. Kun hørte man ham råbe, da bødlen tog en kort pause inden det sidste og syvogtyvende slag: "Syv og tyve er min ret!" Og så han blev benådet.

Røverne, som du kan møde i dag, huserer ofte i flok.

PETRONILLEN

med det borgerlige navn var Ane Pernille Andersdatter Storm. Hun var Lorentz Meyers elskerinde, og hun var bestemt ikke noget behageligt bekendtskab. Også hun var røver – en af de få kvindelige endda – og hun var ikke bange for at trække kniven frem for at true sine ofre under røverierne. Det vides også, at hun har brændt to små børn på kakkelovnen for at få forældrene til at røbe, hvor de gemte deres værdigenstande.

Hun blev dømt for 14 forbrydelser og straffen bestod i offentlig kagstrygning og tugthus på livstid. Som Bettefanden og Lorentz Meyer oplevede Petronillen også at blive benådet.

En af de kvindelige røvere i dag.

LARS KJÆR

LARS KJÆR (1856-1946)

Lars Kjær boede i Rebild Bakker, i et hvidkalket, stråtækt hus, som er næsten skjult mellem lyngbakkerne. Lars Kjær var krybskytte, men af den slags som var accepteret af både bønderne i Rebild og lensgrevskabet på Lindemborg, fordi han kom fra små kår og kun jagede til husbehov.

Lars var den yngste af en stor børneflokk på ni, og han fik englodden ved foden af Rebild Bakker, da han flyttede hjemmefra. På denne fattige jordlod byggede han det lille hus, som i dag stadig ligger der.

I 1881 giftede Lars sig med Maren, som han fik tre børn sammen med, inden hun døde otte år senere af underlivsbetændelse. Det var svært for Lars at klare både børnepasning og arbejde, så derfor ansatte han en ung pige ved navn Marie. Marie og Lars blev gift i 1891, og sammen fik de to børn.

Lars Kjærs hus, som ligger skjult i bunden af bakkerne.

Det var ikke for at tjene penge, at Lars var krybskytte om natten, det var for at holde sulten fra døren. Som et supplement til husholdningen kunne Marie spå i kaffegrums og læse i kort. Hun fortalte om de lyse sider, som fremtiden ville bringe, og kun meget sjældent om de mørke. Lars og Marie var meget fattige, og alligevel stod deres dør altid åben for folk, som manglede hjælp. Da deres egne børn var blevet store, tog de tre plejebørn til sig for at få liv i huset igen.

Der findes mange gode og helt sikkert næsten sande historier om Lars. Her er et lille udpluk:

Lars arbejdede ofte som daglejer på Bundgaarden, der kun ligger nogle få hundrede meter fra Ravnkilden. Det var ikke meget, man kunne tjene dengang, én krone om dagen for en arbejdsdag fra kl. 6 til kl. 18. Til sammenligning kostede et rugbrød én krone og otte øre. En del af lønnen var en lille spand mælk, som han hver dag bragte med hjem til Marie. En dag, da han som sædvanligt krydsede Ravnkilden ved at balancere på trædestenene, var han så uheldig at miste fodfæste. Det meste af mælken fra spanden havnede i kilden. Lars lod sig ikke slå ud og fyldte spanden igen fra det sted i kilden, hvor vandet var mest hvidt. Hjemme igen lod Lars som ingenting og gav Marie den stærkt fortyndede mælk. Da hun skulle bage brød, så hun, at den

LARS KJÆR

vandige mælk var ubrugelig til at bage med, og hun skældte ud over, at folkene på Bundgaarden gav dem så dårlig mælk. Nu måtte stakkels Lars gå til bekendelse og fortælle, at det var hans skyld, at mælken var tynd.

Navneskilt på Lars Kjærs hus

Lars var en stovt himmerlænding. Normalt var han ikke til at bringe ud af fatning. Men skete det alligevel, så sagde han roligt: "Kjålen brænder!" (Kilden brænder!). Det var kromanden på Rebildhus, Frimuth Engelst, der engang hørte Lars komme med den udtalelse, og han sagde: "Jeg havde aldrig hørt den før, men det var jo egentlig et herligt udtryk, der var typisk for Lars og hans lune. Siden hørte jeg ham også sige det ved andre lejligheder, og så stod der altid noget på spil, for der skal jo unægteligt noget til, for at en kilde kan brænde. Når han sagde det, så var det Ravnkilde, han havde i tankerne."

Lars skød kronvildt, "så møj, at de' ku' fyld' to godstog å et bet t' af de' tredje". (Så

meget at de kunne fylde to godstog og lidt af et tredje.), sagde Lars engang. Han fortalte samtidig, at han ikke havde været i seng om natten i 60 år. Alle i byen vidste, at Lars drev krybskytteri/fiskeri. En samtale med lægen beviser dette:

Lægen: "Du har et godt helsen, Lars. - Men du har misbrugt det noget."

Lars: "Mener dowteren a sad ude og wented' på dyr?" (Mener doktoren at jeg sad ude og ventede på dyr?)

Lægen rystede på hovedet.

Lars: "Er det spritten a hår drukken?" (Er det den sprut jeg har drukket?)

Lægen benægtede.

Lars: "Hwa' er det så, herr dowter?"

Lægen: "Det er, når du er gået i åen for at fange ørred"

Lars: "Jo, jo, a will nok sæj', at det gysned' nøj, når Wandet ramt' røvhullet." (Jo jo, jeg vil nok sige, at det gav et gys, når vandet ramte røvhullet)

Da Lars var nær ved 90 år, var han helt overbevist om, at han fik sit tredje hold tænder. Der kom tandlæger helt fra Århus for at se dette særtilfælde. Det viste sig, at det var rødderne fra de tænder, der allerede var faldet ud, der var på vej op igennem tandkødet. Tandlægerne fra Århus lod Lars blive i den tro, at det var hans tredje hold tænder. Man kan undre sig over, hvorfor det lige skulle være Lars, der kom ud for dette. Lars svarede en journalist: "Gud hår en mjenning med

ålt. A trower a bliver møj gammel.” (Gud har en mening med alt. Jeg tror, jeg bliver meget gammel).

Udenfor Lars Kjærs hus.

Lars og Marie fejrede guldbrillup i 1941. Det var en stor dag. Der var stillet en ponyvogn til rådighed for Lars og Marie, hvori de blev kørt fra huset op gennem Hulvejen til Rebildhus. Foran vognen gik spillemændene og blæste i horn og spillede violin. Hvert ægtepar havde givet fem kr. til et traktament, der bestod af et fælles kaffebord. Kaffebordet kostede tre kr. pr. par, og de resterende to kr. gik til Lars og Marie, hvilket de var meget stolte over. Kontanter var ikke noget, der var almindeligt hos Lars og Marie.

En kold februar aften i 1946 blev Lars pludselig sløj og gik i seng. Da lægen nåede frem, var det for sent. Lars blev begravet den 16. februar 1946 på Gl. Skørping kirkegård. Marie levede yderligere to år

og nåede at fejre sin 80 års fødselsdag. I den anledning blev hun interviewet af Aalborg Amtstidende. Hun kunne fortælle om sine mange år sammen med Lars og huskede blandt andet, at Lars engang skulle fortælle børnene bibelhistorie. Børnene var meget interesseret i engle, og specielt i hvad de lavede. ”Jo”, sagde Lars, ”de har meget, meget travlt og særligt om morgenen, for så skal de jo have taget alle stjernerne ind og solen hængt på plads, og det skal gå stærkt, for de skal skynde sig ud og blæse”. Så måtte jeg bryde ind og overtage den bibellære, fortalte Marie. Marie døde i 1948.

Allerede mens Lars og Marie levede, blev det lille hus i bunden af Rebild Bakker opkøbt af Buderupholm Statsskovdistrikt. Det fungerede i nogen tid som sommerhus. I 1990 lejede direktøren fra Rold StorKro det lille hus af Statsskoven med henblik på at føre det gamle hus tilbage til den tid, hvor Lars og Marie boede der. Deres børnebørn kunne fortælle, ned til mindste detalje, hvordan det så ud i bedsteforældrenes tid. Den 31. august 1990 blev huset indviet som museum. I dag fungerer det lille hus som et egnsmuseum, der viser, hvordan en familie levede og fungerede for godt og vel 100 år siden.

Lars Kjærs Hus kan man besøge ved at henvende sig til Rold Stor Kro på telefon 98 37 51 00.

DANNIE DRUEHYLD

DANNIE DRUEHYLD

Dannie Druehyld (1947-2021), født i ildsvi-nets år, var en rigtig levende heks. Gen-nem tre årtier boede og arbejdede hun fra sit hus i Rold Skov.

Hun fortalte selv, at hendes første hek-sedans foregik omkring bålet på en kvin-delejr på Femø. - "Blandt kvinderne fandt jeg vejen til gudinderne og heksen."

Dannie levede i tæt kontakt med naturen, som hun brugte til mad, medicin og magi. Dannie var en meget hjælpsom, klog og humoristisk heks, der fortalte om egnen, naturen, myter og magi. I hendes selskab kedede man sig aldrig.

Dannie Druehyld har sin egen hjemme-side: www.danniedruehyld.dk.

Dannie Druehyld ude i skoven og plukke blomster. (Foto: Niels Fabæk)

REBILDPORTEN

Rold Skov · Rebild Bakker

Rebildvej 25A, 9520 Skørping, info@rebildporten.dk,
www.rebildporten.dk, tlf. 99 88 90 00